

Let op! Het betreft hier een **advies** bij het correctievoorschrift havo 2024. Dit advies is opgesteld door leden van de onderwijscommissie van het KNAG, op basis van de input van de regionale besprekingen.

Opmerking: indien er in het correctievoorschrift sprake is van 'een juiste ...' dan zijn er meerdere antwoorden mogelijk. Deze worden verder niet genoemd, zie artikel 3.3 van het correctievoorschrift voor toelichting.

De verantwoordelijkheid voor de correctie berust bij de examinerator en gecommiteerde.

Vraag De productieketen van sheaboter

1.	<p>Antwoorden moeten ingaan op landschapszones.</p> <p>Ook goed: tropische zone en aride zone. In de bron worden de aride en semi-aride zone als één zone behandeld. Daarnaast wordt in de syllabus de aride zone genoemd en niet de semi-aride.</p>
2.	<p><i>Tweede bolletje:</i> Een andere juiste economische reden is: de vraag naar duurzame producten neemt toe (ten opzichte van niet-duurzame).</p> <p>Antwoorden die uitgaan van een toenemende vraag in algemene zin niet goedkeuren, want dit staat al in de vraag.</p>
3.	<p><i>Tweede bolletje:</i> Eerste streepje: Het invoeren van een exporthelling valt onder 'bemoeilijken'. Tweede streepje: Het subsidiëren van de verwerking in eigen land is een voorbeeld van 'stimuleren'. Antwoorden waaruit blijkt dat de prijs van de noten verhoogd kan worden niet goedkeuren, want dan zouden de eindproducten ook duurder worden (en dus wordt de ruilvoetverslechtering niet tegengegaan).</p>
4.	<p><i>Eerste bolletje:</i> Een juiste redenering kan ook uitgaan van het relatief kleine groeigebied van de karitéboom ten opzichte van dat van de oliepalm.</p> <p><i>Tweede bolletje:</i> Uit het antwoord moet blijken dat de productie van sheaboter uit kariténoten moeizamer / lastiger / moeilijker is dan de productie van palmolie.</p>

Vraag De blokkade van het Suezkanaal

5.	<p>Uit het gegeven antwoord moet zowel blijken dat de Britse economie in de genoemde periode sterk op de industrie gericht was, als dat GB indertijd koloniën had rond de Indische Oceaan (gebruik van bron 4).</p> <p>Aan antwoorden die niet ingaan op de genoemde periode geen scorepunten toekennen.</p>
6.	<p><i>Eerste bolletje:</i> 'de relatieve afstand is afgenomen' en 'de route is sneller af te leggen' zijn andere manieren om te zeggen dat de scheepvaartroute korter is geworden.</p> <p><i>Tweede bolletje:</i> Door containertransport kan er per schip meer vervoerd worden (schaalvoordeel dat de kosten omlaag brengt; kosten worden in methodes vaak genoemd als aspect van relatieve afstand).</p>
7.	<p><i>Eerste bolletje:</i> Voor 'Straat van Gibraltar' mag ook een sluitende omschrijving worden gegeven, zoals 'de smalle doorgang tussen Spanje en Marokko'. 'Straat van' mag ook tussen haakjes gelezen worden.</p> <p>Voor 'Het Kanaal' mag ook 'Nauw van Calais' gelezen worden.</p> <p>Nieuwe Waterweg en Straat van Taiwan niet goedkeuren</p> <p><i>Tweede bolletje:</i> Voor 'Panamakanaal' mag ook 'Istmus van Panama' gelezen worden, omdat op een van de kaarten deze aanduiding te vinden is.</p>
8.	<p><i>Eerste bolletje:</i> Producten zijn langer onderweg / worden minder snel geleverd ook goedkeuren.</p>

Vraag De fysische geografie van Midden-Amerika

9.	
10.	<p>De uitleg moet ingaan op het verschil in neerslag (bron 6 zegt voor het genoemde eiland niets over een verschil in temperatuur).</p> <p>Voor 'noordoost' mag ook 'noord' gelezen worden.</p> <p>'Aanlandige wind' is geen duidelijke omschrijving van de windrichting.</p> <p>Voor een antwoord dat wel loef- en lijzijde correct uitlegt zonder de windrichting(en) te benoemen kan 1p gegeven worden.</p>
11.	<p>Vakinhoudelijk: het magma ontstaat niet doordat de subducerende plaat smelt, maar doordat de bovenliggende mantel smelt onder invloed van water dat vrijkomt uit de subducerende plaat (dus ook juist rekenen conform artikel 3.3).</p>

12.	<p>In het huidige CV staat veel informatie in het eerste bolletje. Een andere juiste formulering in drie stappen zou zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De (Zuid-) Amerikaanse plaat subduceert. 2. Onder de Caribische plaat komt water vrij (uit de subducerende plaat). 3. De mantel onder de Caribische plaat smelt gedeeltelijk (en dit magma vormde onder meer Mount Scenery). <p>Mount Scenery is een vulkaan (zoals af te lezen in bron 6 en 7), dit moet duidelijk worden uit het antwoord.</p>
-----	--

Vraag De vorming van een atol

13.	
14.	<p><i>Letter a:</i> Aan het antwoord 'basalt of graniet' mag 1p worden toegekend, aan het antwoord 'graniet of basalt' mag geen punt worden toegekend (conform artikel 3.5).</p> <p><i>Letter b:</i> Als bij <i>a</i> een sedimentgesteente of een metamorf gesteente is genoemd, mag hier 'sedimentgesteente' resp. 'metamorf gesteente' worden goed gerekend (conform artikel 5).</p>
15.	<p><i>Tweede bolletje:</i> De vraag is welke vorm 'vooral' voorkomt. Alleen chemische verwerking goed rekenen.</p> <p>Leerlingen die alleen een Af klimaat noemen, hebben niet twee kenmerken genoemd.</p>
16.	<p>De plaatsaanduidingen in het correctievoorschrift zijn niet relevant, want impliciet aan de vraagstelling.</p> <p><i>Tweede streepje:</i> Geen scorepunt toekennen aan antwoorden als 'niet helder' en 'niet zout genoeg'.</p> <p>Aan een antwoord dat uitgaat van het ontbreken van (wegzakkende) vulkanen 1p toekennen.</p>

Vraag De Pantanal

17.	<p><i>Eerste bolletje:</i> Lees: '[...] een door bergen omgeven / relatief laaggelegen vlak gebied is, (oorzaak)'</p> <p>Gezien de opmerking in het CV moet in bolletje 1 de vlakke aard van het gebied benoemd worden. Laaggelegen is geen equivalent van vlak.</p> <p><i>Tweede bolletje:</i> Antwoorden die ingaan op dat er relatief veel water naar dit gebied afstroomt niet goedkeuren. Uit het antwoord moet juist blijken dat het water daar blijft staan / niet weg kan.</p>
18.	Antwoorden die ingaan op 'de ITCZ ligt dan verder weg' goedkeuren.
19.	
20.	<p><i>Eerste bolletje:</i> 'Eén bepaald gewas / monocultuur' moet genoemd worden. Alleen 'plantagelandbouw' of 'ontbossing' is te algemeen.</p>
21.	Er zijn meer juiste antwoorden mogelijk. Een juist antwoord moet een oorzaak in de plantages RONDOM de Pantanal koppelen aan een gevolg IN de Pantanal.

Vraag Bevolkingsgroei en verstedelijking in Brazilië

22.	
23.	<p><i>Tweede en derde bolletje:</i> Een leerling mag ook een achterliggende oorzaak van het gegeven antwoord geven.</p> <p>De natuurlijke gebiedskenmerken zijn geen juiste antwoorden.</p>
24.	<p><i>Tweede bolletje:</i> Lees: 'Minder welvarend/op zoek naar werk zijn'.</p> <p>Antwoorden moeten ingaan op een economisch kenmerk van de migranten.</p> <p><i>Derde bolletje:</i> Er zijn meerdere voorzieningen mogelijk.</p>
25.	'dan de deelstaten waarin die steden liggen' mag als tussen haakjes gelezen worden.

Vraag Komt de Lelylijn naar Emmeloord?

26.	De jaartallen hoeven niet per se genoemd te worden, als uit het antwoord maar blijkt dat Emmeloord pas later aangelegd is.
27.	

28.	Correctievoorschrift volgen.
29.	<p>Leerlingen die in plaats van een vraagstuk een juist probleem / achterliggende oorzaak van het vraagstuk omschrijven bij de letters <i>a</i> of <i>b</i> kunnen hier het punt voor toegekend krijgen.</p> <p><i>Letter a:</i> Het antwoord moet demografisch zijn.</p> <p><i>Letters b en c:</i> Hier kunnen ook andere economische vraagstukken genoemd worden. De letters <i>b</i> en <i>c</i> moeten in ieder geval goed aan elkaar gerelateerd zijn (conform artikel 5).</p> <p><i>Letter d:</i> Lees vliegverkeer / auto.</p>

Vraag Waterveiligheid in Nederland

30.	<p><i>Eerste bolletje:</i> 'dan bij een normale vloed' tussen haakjes lezen.</p> <p><i>Tweede bolletje:</i> Lees: voor de kust van Nederland / in het IJsselmeer.</p> <p>Hoge golven als bedreiging voor duinen niet goed rekenen.</p>
31.	Een juist antwoord kan ook uitgaan van het grote aantal mensen / meerdere grote steden in het gebied.
32.	<p><i>Eerste bolletje:</i> Voor rivierengebied mag ook worden gelezen bij / rond de grote rivieren.</p> <p>Alleen het noemen van overstromingen is niet voldoende.</p> <p><i>Tweede bolletje:</i> Antwoorden die in algemene zin ingaan op integraal / adaptief waterbeleid niet goed rekenen.</p> <p>Antwoorden die ingaan op een maatregel van het beleid <i>Ruimte voor de rivier</i> mogen goedgekeurd worden.</p>
33.	